

ZPRAVODAJ SPECIÁL

Kampaň „Evropský týden mobility a Den bez aut 2005“

SPECIÁL - ZÁŘÍ 2005

ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE A REGIONY ČR

EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY A EVROPSKÝ DEN BEZ AUT

Ve dnech 16. – 22. září 2005 se řada českých, moravských a slezských měst již počtvrté zapojila do celoevropské kampaně - Evropský týden mobility, jehož vyvrcholením a završením je každoročně Evropský den bez aut. Motto a hlavní téma Evropského dne bez aut uskutečněného 22. září letos znělo: „Do práce a do školy bez auta“.

V tomto speciálním vydání Zpravodaje NSZM naleznete informace k akcím, které se k těmto významným kampaním ve Zdravých městech v uplynulých dnech udály. Jsou jimi např. využívání šetrnějších způsobů dopravy, zklidňování dopravy v centrech měst, řada kulturních a osvětových akcí a sportovních výkonů. Do letošního ročníku se zapojil nebo akci podpořil rekordní počet Zdravých měst – **celkem 27**, jimiž jsou:

Boskovice, Brno, České Budějovice, Hodonín, Hradec Králové, Humpolec, Chrudim, Jilemnice, Karviná, Kopřivnice, Kostelec nad Orlicí, Kroměříž, Letovice, Moravská Třebová, Mladá Boleslav, Pelhřimov, Prostějov, Říčany, Telč, Třebíč, Třeboň, Ústí nad Labem, Valašské Meziříčí, Velké Meziříčí, Veselí nad Moravou, Vsetín, Zlín. Do kampaně se zapojila ale i další města jako např. Olomouc či Praha.

Obě akce mají především osvětový charakter s cílem podporovat šetrnější - ekologičtější způsoby dopravy a omezovat využívání individuální automobilové dopravy ve městech, mohou však přinést i reálná opatření ke zlepšení dopravní situace.

V České republice koordinuje a zaštiťuje akce k uvedeným kampaním Ministerstvo životního prostředí a jedním z hlavních partnerů je i Národní síť Zdravých měst ČR (NSZM).

Evropský den bez aut (EDBA) se poprvé uskutečnil v roce 1998 ve Francii a počínaje rokem 2002 se stává součástí Evropského týdne mobility (ETM). Popularita těchto akcí roste každým rokem, a to jak v celoevropském měřítku, tak i v našich městech, v ČR mj. i díky aktivní práci národní koordinátorky ETM Evy Veverkové. Od roku 2000 se počet účastníků více než zdvojnásobil – v loňském roce se na programech ETM podílela 1537 měst z celé Evropy a pravidelně se do nich zapojují také Zdravá města.

Podmínkou účasti měst na akcích Evropského týdne mobility nebo Evropského dne bez aut je schválení Charty – dokumentu, v němž jsou stanovena pravidla akce. Rovněž i přijetí minimálně jednoho trvalého opatření ke zklidňování dopravy nebo zvýšení bezpečnosti chodců během roku. Pokud města tyto podmínky nesplňují, mohou zmíněným programům vyjádřit

podporu. Ačkoli slouží akce v rámci Evropského týdne mobility především osvětě, jejich úkolem je rovněž zavádět zcela praktická opatření.

Více informací naleznete rovněž na internetových stránkách: <http://www.env.cz/edba>.

Tradičně největší počet zájemců o kampaně je z řad dětí a mládeže

I letos během Evropského týdne mobility proběhly ve Zdravých městech nejrůznější aktivity, jako např. dopravně výchovné akce ve spolupráci s Policií ČR, do nichž byli aktivně zapojováni i studenti, vlastivědné pěší pochody, cyklistické a běžecké závody, které vedle radosti z pohybu mají umožnit občanům lépe poznat své okolí. Nejrůznější akce pro děti (hry na

V Moravské Třebové se do ETM zapojili i senioři

dopravním hřišti, soutěže, divadelní představení, multimediální výukové programy ad.), senioři a hendikepované občany. Lidé se díky exkursím do dispečinků MHD mohli dozvědět více

o historii a současném fungování městské veřejné dopravy. V řadě měst se také mohli projet v historických vozech, jak tomu bylo např. v **Hradci Králové**, **Českých Budějovicích** či **Kroměříži**. Součástí programu byly rovněž výtvarné a literární soutěže dětí, které se uskutečnily např. v **Hodoníně**, **Prostějově**, **Kroměříži**, **Moravské Třebové** či **Letovicích**, ale také besedy s občany, statistické průzkumy či konference – např. **Třebíč** se stala hostitelkou a spolupořadatelkou II. Celostátního setkání k projektu Bezpečná cesta do školy, které pořádalo Centrum dopravního výzkumu Brno pod záštitou Ministerstva dopravy ČR – BESIP. Akce se mj. aktivně zúčastnil i Studentský parlament města Třebíče.

Méně aut v centrech měst přináší jejich obyvatelům čistší vzduch a bezpečnější ulice

Různé formy zklidňování dopravy ve městech jsou jedním z opatření, která se stále více prosazují jako nástroj směřující ke snížení negativních dopadů dopravy. Intenzivní doprava již přestává být problémem pouze evropských velkoměst typu Londýna či Paříže, obtiže zažívají města, obce i malé vesnice.

V rámci Evropského týdne mobility je významným tématem právě **zklidňování dopravy ve městech**. Zklidňování dopravy by mělo přinést větší bezpečnost městského provozu a také by mělo umožnit obyvatelům lépe a snadněji se v přeplněných centrech měst pohybovat. V praxi to může znamenat např. snížení počtu jízdních pruhů či omezení parkovacích ploch v centrech nebo jejich zpoplatnění. V **Telči** např. využívají pro zpomalení provozu retardéry a v **Boskovicích** zavedli částečná omezení vjezdu do centra. Dalším typem těchto opatření je zklidňování dopravy pomocí snížení rychlosti v obytných zónách měst, které aplikují třeba v **Hodoníně** či **Chrudimi**. Řada měst, mezi něž patří i **Humpolec**, se snaží učinit silnice bezpečnější výstavbou nových přechodů pro chodce, jiná zase

Osvěta k bezpečnosti silničního provozu začíná už u dětí

řeší tuto problematiku pomocí okružních křižovatek – např. **Kostelec nad Orlicí**, **Letovice** či **Telč**. Specifickým prvkem, jak přimět řidiče k respektování pravidel silničního provozu, jsou instalace laserových měřičů rychlosti, které využívají např. v **Kostelci nad Orlicí** nebo **Moravské Třebové**. Jedním z hlavních problémů řady evropských a stále více i českých

měst je omezená dostupnost - časová, místní, finanční - dopravy pro občany. Proto se mnohá nová opatření zaměřují také na způsoby, jak zajistit dostupnost všech částí města či obce pro všechny spoluobčany - nakupují se nízkopodlažní autobusy jako např. v **Hradci Králové**, nebo se řeší komplexní problematika mobility, což je v současnosti příklad **Kroměříže**.

V rámci ETM a EDBA si některá města vyzkoušela, jaké to je v centru auto nepotkat

Během Evropského dne bez aut je jednou z nejdůležitějších kampaní **uzavření některých z městských částí** - nejčastěji center - individuální automobilové dopravě. Mezi města, která zvolila tuto možnost patřila např. **Kroměříž**, kde po celý den probíhal na Velkém náměstí zábavní a osvětový program, **Hodonín** či **České Budějovice**. **Letovice** uzavřely část Masarykova náměstí a pro parkování ulici Tyršovu. Město **Telč** přišlo se zajímavou inovací - nařídilo uzavírku komunikací a parkoviště MěÚ Telč v ulici Na Sádkách se proměnilo v dopravní hřiště pro děti. Ty si tak mohly vyzkoušet prostředí reálného silničního provozu za bezpečných podmínek, které jim poskytuje klasické dopravní hřiště. **Chrudim** nechala po celý den uzavřeny prostory před MŠ Dr. Jana Malíka a ulice Víta Nejedlého u MŠ Víta Nejedlého, kde probíhal program „Tady bydlí děti“. Jiný způsob manifestace Evropského dne bez aut zvolila **Moravská Třebová** - studenti společně s Městskou policií rozdávali obrázkové výzvy řidičům pro zamýšlení se nad tématem akce. V podobném smyslu postupovalo město **Prostějov**, kde řidiči, kteří chtěli projet uzavřenou Studentskou ulicí dostávali informační leták o Dni bez aut.

Myšlenka udržitelné dopravy s 22. zářím neodchází, ale zůstává

Kromě jednodenních akcí některá města přikročila i k tzv. trvalým opatřením. Např. město **Letovice** se zasadilo o realizaci přechodů s ostrůvky na frekventované silnici procházející městem a spolu s Ředitelstvím silnic a dálnic připravuje realizaci okružní křižovatky na silnici v centru města. **Telč** dopomohla ke zpomalení dopravy retardéry na sídlišti Radkovská a město

rovněž realizovalo kruhový objezd na křižovatce Masarykova, Slavičkova a Staňkova. Využití prvků vedoucích ke zklidnění dopravy chystá také v Široké ulici město **Chrudim**. **Kroměříž** postupně přebudovává lokality sloužící ke klidu, hrám a odpočinku. Podporuje revitalizaci a vznik nových dětských hřišť podle evropských norem.

Že byl ETM úspěšný nejen počtem realizovaných kvalitních akcí, ale i co se týče zmírnění automobilové dopravy, potvrzuje zpráva z monitoringu cest silnic města **Prostějova**: „Dle informací z radarů umístěných ve městě a jejich porovnání se stejným dnem (čtvrtek) a Dnem bez aut došlo v době od půlnoci do poledne k mírnému poklesu projíždějících aut, i když nelze jednoznačně prokázat, že řidiči byli touto kampaní ovlivněni“...

Co mají společného přilba a Pásovec? Chrání životy nejen našich dětí

Výchovné a osvětové akce pro děti a mládež během Evropského týdne mobility jsou nejčastěji zaměřeny na **prevenci nehod a úrazů v dopravě**. Děti si během konání kampaně mohly vyzkoušet multimediální výukové programy s tematikou bezpečného pohybu v městském provozu či ověřit si své dosavadní znalosti dopravních předpisů a základů poskytování první pomoci. V mnoha městech, jako např. v **Hodoníně**, **Telči** či **Českých Budějovicích** byla vystavěna dopravní hřiště, kde si děti při jízdách na kole mohly ověřit pod dohledem příslušníků Městské policie své znalosti v praxi. V **Českých Budějovicích** či **Brně** byly pro děti v MŠ připraveny pohádky s tematikou bezpečného cestování. Programem je provázel jako symbol bezpečí Pásovec – maskot mezinárodní kampaně zaměřené na podporu a propagaci používání dětských autosedaček.

Na základních školách probíhaly během ETM přednášky za účasti Policie ČR, lékařů, ekologů ad. Děti si spolu s dospělými mohly vyzkoušet simulované zdolávání překážek a bariér na vozíku, s nimiž se v dopravě běžně setkávají lidé na vozíčku. V některých městech se děti do celé akce zapojily přímo samy, např. v **Kroměříži** mohly nálepkami odměnit učitele a pracovníky Městských úřadů, kteří přišli do práce pěšky, přijeli na kole, případně MHD nebo spolu s Policií ČR a Městskou policií pomáhaly sledovat dodržování dopravních předpisů u řidičů a cyklistů projíždějících v těchto dnech městem – takové akce proběhly např. v **Letovicích** či **Telči**. V mnoha městech, např. v **Prostějově**, **Letovicích** či **Chrudimi** byla připomenuta

kampaně „Na kolo jen s přilbou“, kde městská policie zaměřila své kontroly používání cyklistické helmy na cyklisty do 15 let.

Praktická ukázka z kampaně Pásovec a na Kolo jen s přilbou

ETM naplňují také nejrůznější sportovní akce, jako např. cyklistické výlety a závody věnované všem věkovým kategoriím, vlastivědné pěší turistické pochody, běžecké závody, bruslení apod. Mezi důležité součásti těchto dní patří samozřejmě i výstavy dětí ze základních a mateřských škol a výtvarné či literární soutěže zaměřené opět na nejrůznější témata, která se vážou k dopravě ve městech. Důležitou kulturně – výchovnou akcí jsou **dny otevřených dveří** Dopravních podniků města či Českých drah, kde se lidé mohou dozvědět něco o historii a budoucnosti dopravy ve svém městě a poznat její zázemí.

Podpora udržitelných forem dopravy

Udržitelná doprava má zcela konkrétní atributy, mezi něž patří např. bezpečnost a ohleduplnost k životnímu prostředí. Udržitelná doprava však musí být rovněž sociálně přijatelnou a ekonomicky životaschopnou, aby mohla plnit svoji základní funkci – tedy dopravovat lidi k místům, zboží a službám. Přitom by však měla respektovat obecně přijímané zdravotní a ekologické standardy, jakými jsou např. úroveň hluku a emisí či neúměrný zábor půdy. Kromě lokálních aspektů má i svoji širší dimenzi – udržitelná doprava by neměla výrazně přispívat ke klimatickým změnám či narušování ozónové vrstvy.

Řadu těchto aspektů přijala Zdravá města za vlastní a tudíž je velice potěšující, že kampaně ETM a EDPA získávají mezi členy NSZM každým rokem větší a větší popularitu. Zajištění dopravních služeb totiž významně ovlivňuje naše zdraví a kvalitu života, a to jak negativně tak pozitivně. Již nyní, a i letošní účast na kampaních to potvrzuje, se mnohá města snaží poukazovat na způsoby, jak dopravu lidem zpříjemnit a zároveň ji učinit šetrnější vůči životnímu prostředí. Mnohá z nich totiž přijala ve svých městech v rámci Evropského týdne mobility trvalá opatření směřující nejen ke zklidnění dopravy, ale také k podpoře udržitelných forem dopravy. Jako příklad mohou sloužit např. ukázky z měst – **Boskovice**, kde byl upraven provoz frekventované silnice II/150 zrušením parkovacích míst a vyloučená automobilová doprava z ulice v centru města (nyní stezka pro chodce), která spojuje náměstí s ulicí, kde jsou

umístěny zastávky veřejné dopravy. V **Hradci Králové** Dopravní podnik města připravil projekt na nákup nových vozů MHD, splňujících emisní limity podle norem Euro3. **Kroměříž** rozšířila MHD až k místu, kde byla v červenci dokončena stavba domu zvláštního určení, jehož obyvatelé, převážně důchodci a matky s dětmi hromadnou dopravu často využívají. Ve **Velkém Meziříčí** prodloužili stávající linky MHD z Velkého Meziříčí do místní části Lhotky a započali s vylepšováním infrastruktury chodníků v několika ulicích města. V mnoha Zdravých městech, ale i dalších obcích byla MHD 22.9. zdarma – např. Hodoníně, Chrudimi, Mladé Boleslavi, Pelhřimově, Prostějově, Kroměříži, Břeclavi apod.

Podpoře udržitelných forem dopravy se věnovala i 8. mezinárodní konference a výstava „**Doprava a technologie k udržitelnému rozvoji**“ v Karlových Varech ve dnech 14.-16.9.2005.

Zatím méně využívané formy podporující udržitelnou dopravu jsou např. tzv. **carsharing** nebo **carpooling**. Oba pracují na stejném principu sdílení auta více osobami. Zatímco v prvním případě se můžete za určitý poplatek stát spoluživitelem auta či aut, které vám umožní se přepravit ve městě kam zrovna potřebujete, druhý funguje zpravidla bezplatně a v zásadě jen na dohodě vlastníka automobilu, který místo aby jezdil např. do práce sám, naplní zbytek volných míst svými spolupracovníky. Naplní se tak potřeby cestujících, kteří nejčastěji oceňují pohodlí a úsporu času poskytované automobilem a zároveň se sníží zátěž životního prostředí a našeho zdraví. Dobré zkušenosti mají s těmito druhy dopravy ve skandinávských zemích nebo třeba v Německu či Švýcarsku, kdopak bude úspěšný u nás ukáže blízká budoucnost. Hlavně doufejme, že nikoho nenapadne to, co H. Fordu před sto lety: „*Problémy města vyřešíme tím, že je opustíme*“... přirozeně automobilem.

Nejoblíbenější jsou kola – ta bez motoru a se šlapkami

Mezi nejčastější trvalá opatření k ETM patří i budování nových nebo úprava starých **cyklotras** a cyklostezek. Ty patří rovněž mezi nejčastější investice měst a obcí do podpory udržitelné dopravy a jsou předmětem zájmu centrálních orgánů veřejné správy, krajů, jejich odborných partnerů ze státní sféry, nestátních

neziskových organizací či firem, jejichž produkty směřují do této oblasti. Je to pochopitelné, neboť rozvoj cyklistiky nesouvisí pouze s kvalitou životního prostředí, ale je také provázán s filosofií zdravého životního stylu. Bez zajímavosti jistě není ani fakt, že doprava na kole zabere přibližně **12krát** méně prostoru, nežli doprava automobilová. Cyklista je v rámci

Příklad výstavby cyklostezek v Hodoníně

udržitelné dopravy chápán jako plnohodnotný účastník silničního provozu, proto se investuje do cyklistických cest jak dopravních, tak turistických. Právě každodenní cesta za prací, tak typická např. pro **Uherské Hradiště** či **Hradec Králové**, je velkou úlevou pro již tak přeplněné silnice. I když nám zatím nehrozí extrémní délky dojíždění za prací jako např. v USA, kde již přestává být výjimkou urazit do práce více jak 320 km denně, každý kilometr ujetý na kole je již dnes znát. I ve Zdravých městech mají s cyklostezkami a cyklotrasami bohaté zkušenosti. Např. **České Budějovice** budují síť cyklotras ve vnitřním okruhu - z centra města směrem do nákupních středisek tak, aby si mohl každý na kole dojet pohodlně nakoupit. **Vsetín** v roce 2005 realizoval výstavbu nové stezky pro cyklisty podél řeky Bečvy. Je 3 m široká a 2,5 km dlouhá a vede nezávisle na hlavní komunikaci I/57. V budoucnu bude součástí hlavní cyklostezky v délce 46 km, která povede z Valašského Meziříčí přes Bystřičku a Vsetín do Velkých Karlovic. Cyklostezky budují, opravují nebo se chystají vystavět také v Hodoníně a dalších městech.

Více informací ke kampaním a bohatou fotodokumentaci naleznete na <http://www.nszm.cz/etm>.

KONTAKTY

NSZM ČR, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10
T: +420 602 500639 | E: paha@nszm.cz | W: www.nszm.cz

Petr Švec, národní koordinátor Projektu Zdravé město
(použité ilustrační fotografie pocházejí z archivů Zdravých měst, obcí a regionů ČR)